

Fordeling

M&T kap.18 “Income inequality and poverty”

Hvordan måle ulikhet?

Inntektsbegrep

- Årsinntekt eller livsinntekt?
- Før eller etter skatt og overføringer?
- Hva med ulikheter i arbeidstid (fritid)?
- Individer eller husholdninger?

Hvilket inntektsbegrep vi vil bruke avhenger av formål

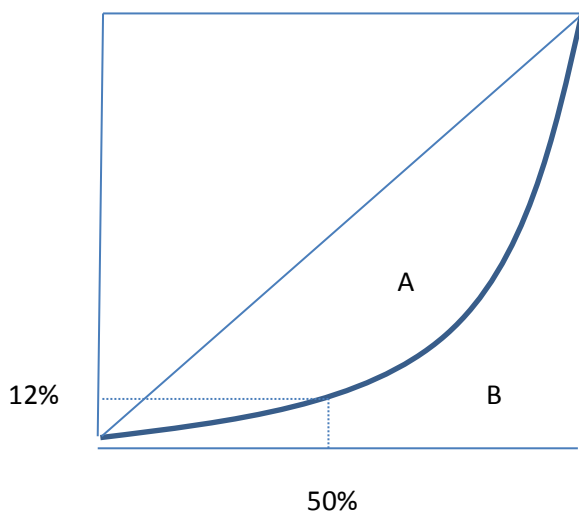
Ulikhetsmål

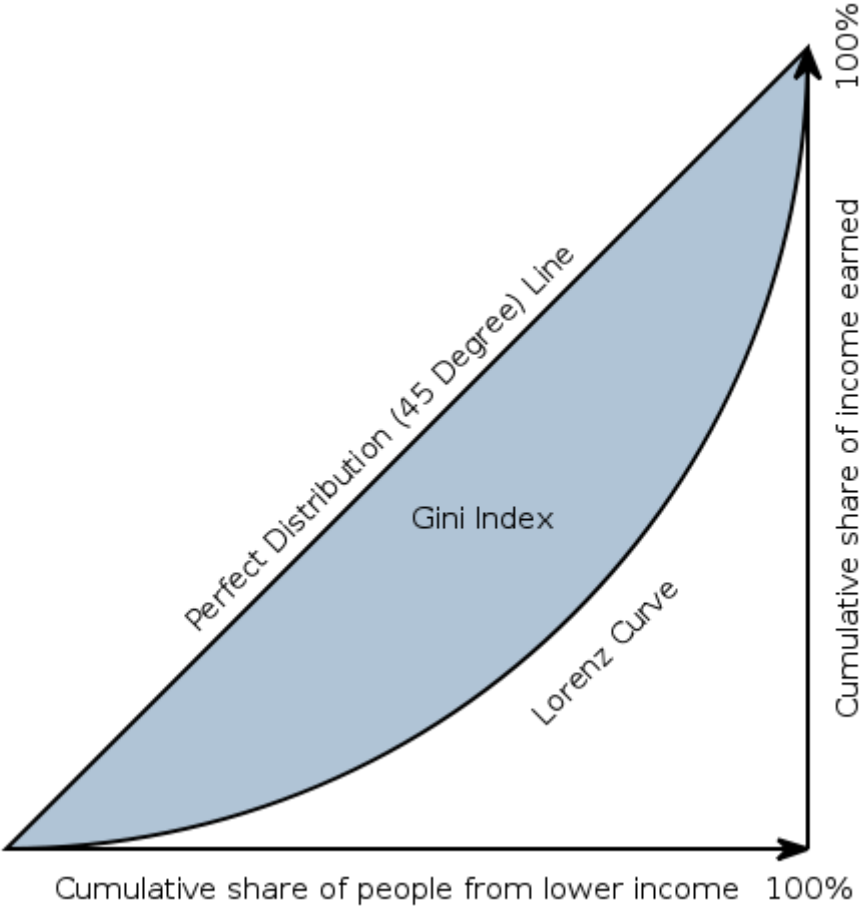
Gini-index, decile-dispersion-ratio, poverty rate etc.

<http://wdi.worldbank.org/table/2.9>

Lorenz-kurve: Prosent av inntekten som går til de x% med lavest inntekt. Læreboka s.386-387

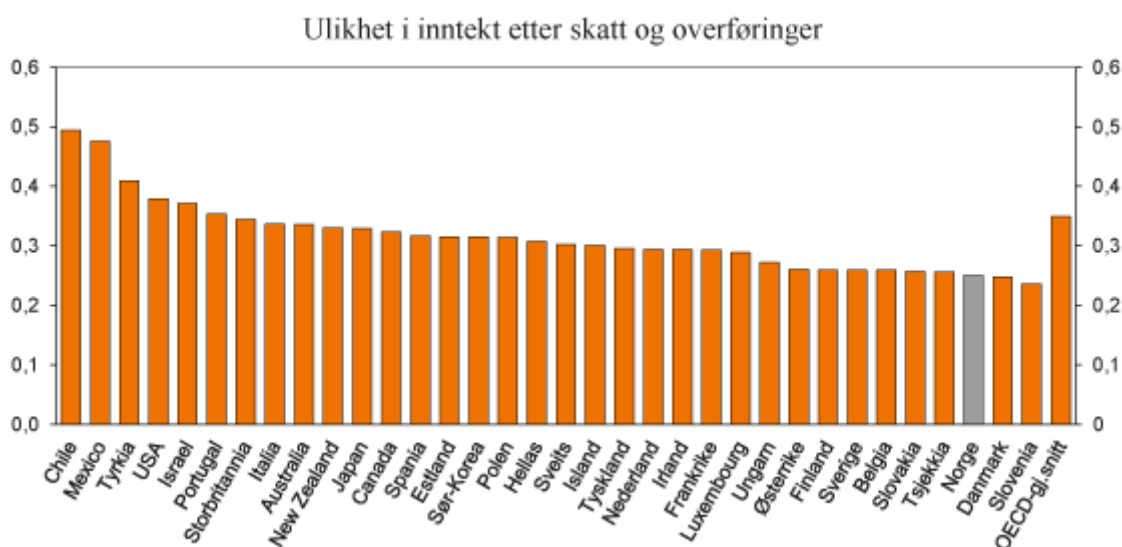
Gini-koeffisienten: $A/(A+B)$. Læreboka 387-388

Fra Perspektivmeldingen 2013 (FinDep):

Gini-koeffisienten er et mye benyttet mål på graden av inntektsulikhet i et land. Dersom alle har samme inntekt, vil Gini-koeffisienten være lik 0, mens den vil være 1 dersom én person eller husholdning har all inntekt i samfunnet. Figur 5.3 viser inntektsfordelingen målt ved Gini-koeffisienten for OECD-landene i 2008 (etter skatter og overføringer).

Figur 5.3 Inntektsulikhet målt ved Gini-koeffisienter i utvalgte land basert på disponibel husholdningsinntekt etter skatter og overføringer. 2008 eller seneste tilgjengelige år

Kilde: OECD.

Inntekter er jevnere fordelt i Norge enn i de aller fleste andre land. Mens gjennomsnittlig Gini-koeffisient i OECD-landene er 0,35, er den 0,25 i Norge eller om lag 30 pst. lavere enn OECD-gjennomsnittet.

Fattigdomsgrense (poverty line):

Absolutt eller relativ?

EU: 60% av medianinntekt

FN: Andelen som lever på under 1,25 \$ pr dag

Poverty rate: Andel (prosent) som tjener under fattigdomsgrensen

For mer data om fattigdom i verden:

<http://povertydata.worldbank.org/poverty/home/>

Ulike mål kan gi ulike konklusjoner om ulikhet

**Hva slags mål vi bruker – inntektsbegrep og fordelingsmål -
avhenger av formål med analysen:**

Hva er hovedproblemet? Fattigdom – eller stor ulikhet? Ønsker å utjevne muligheter til et godt liv? Trenger å bruke flere ulike mål og vurdere mange faktorer.

Noen teorier og fakta om ulikhet:

Deskriptivt: Hvordan endres inntektsfordeling over tid?

Kuznets hypotese: Endring i ulikhet i et samfunn over tid vil være en invertert u-kurve.

Fase 1: Primitive samfunn på eksistensminimum kan ikke ha store ulikheter

Fase 2: Industrialisering gir et overskudd - og dermed mulighet for ulikhet. Produktivitetsforskjeller mellom jordbruk og industri, mellom jobber i industrien og mellom entreprenører og arbeidere gir økt ulikhet.

Fase 3: Økt statlig intervensjon. Omfordeling, økt tilgang til utdanning etc. gir lavere ulikhet

Empirisk: tja. Stemmer for noen land men langt fra alle.

Siste tiårene: Økende ulikhet i mange land – uenighet om hvor mye. Se T. Piketty «Kapitalen i det 21. århundre».

Piketty and Saez: Endring I ulikhet følger en U-form i dette århundret (PIKETTY T., SAEZ E. : « Income inequality in the United States, 1913-1998 », Quarterly journal of economics, vol. 118, no 1, 2003, p. 1-39.

<http://piketty.pse.ens.fr/fr/>

Nytt: Svært høye lønnsinntekter

Har globalisering og teknisk endring gitt større ulikhet?

Lavere lønn for ufaglært arbeidskraft i vestlig land?

Normativt: Hva er rettferdig ulikhet?

Ulikheter kan skyldes

- a) ulik innsats
- b) ulike evner og andre medfødte ressurser («endowments»)
- c) tilfeldigheter

Liberal-egalitarianism : Akseptere ulikheter som skyldes (a), men ikke de som skyldes (b) og (c). **Problem**: Vanskelig å skille i praksis.

Rawls:

«Velge bak uvitenhetens slør»

Bare akseptere ulikhet som øker inntekten til de fattigste («maximin»prinsippet).

«Measuring unfair (in)equality” , *Journal of Public Economics*, 2011 Ingvild Almås, Alexander W. Cappelen, Jo Thori Lind, Erik Ø. Sørensen and Bertil Tungodden

Forsøker å skille mellom ulikhet som skyldes (a) vs (b) og (c)

“..both the pre-tax and the post-tax income distributions have become less fair in Norway, even though the standard Gini for the pre-tax income distribution has decreased in the same period.

To trender trekker i hver sin retning

“the increase in income share of the top percentile” og “the increase in females' working hours and level of education”. The latter effect dominates for the standard Gini and the former effect for the unfairness Gini.

...the tax system in Norway contributes less to eliminating unfairness in 2005 than in 1986.

Global ulikhet - noen fakta:

Kilde: “The haves and have-nots: A brief and idiosyncratic history of global inequality” (2012) Branko Milanovic, Lead Economist in the World Bank research group

GDP/capita i 2007 i \$ (PPP-justert: Purchasing power parity conversion factor is the number of units of a country's currency required to buy the same amount of goods and services in the domestic market as a U.S. dollar would buy in the United States. World bank)

- India 2600
- Kina 5050
- USA 43200

Økende absolutt ulikhet mellom rike og fattige land, trass kraftig vekst i land som India og Kina

Mellom USA og Kina: 25.000 i 1980, ca 37.000 i dag

De fattigste 20% i USA har høyere inntekt enn 2/3 av verdens befolkning

Gini-koeffisienten i ulike land:

- EU: 0.30-0.35 (Store ulikheter mellom landene)
- USA, Russland, Kina: over 0.40
- Skandinavia: rundt 0.25

Global inntektsfordeling: (PPP-justert, household survey data)

Gini-koeffisient hvis vi betrakter hele verden som ett land: ca 0.70 ()

Rikeste 10% får 56% av all inntekt, fattigste 10% får ca 0.7%

De rikeste 5% får ca 37%, de fattigste 5% ca. 0.2%.

Inntekten til de 1.75% rikeste er den samme som for de 77% fattigste.

Global medianinntekt: ca 3.3 PPP\$ per capita = langt under rike lands fattigdomsgrense.

→ Ingen «global middelklasse»

Øker eller minker global ulikhet?

Skille mellom ulikhet mellom land og innad i land: Tendens til økt ulikhet innad i land, men motvirket av at store, fattige land som India og Kina har vokst raskere enn rike land.

Inntektsfordeling i Norge:

Gini-koeffisient for inntekt etter skatt (2011) ca 0.25

P90/P10: under 3 (inntekt de de 10% rikeste delt på inntekt til de 10% fattigste)

For flere detaljer, se:

<http://www.ssb.no/a/kortnavn/iffor/tab-2012-12-18-02.html>

Lønn: Sammenpresset lønnsfordeling, sammenliknet med EU og USA

Formue: “The distribution of net wealth is highly skewed in Norway. While average net wealth for households is NOK 1.6 million, the median net wealth is NOK 900 000. Households in the highest 10 percent for net wealth own roughly 53 per cent of total net wealth, the richest 1 per cent control 21 per cent, while the top 0.1 per cent own 10 per cent of total net wealth.”

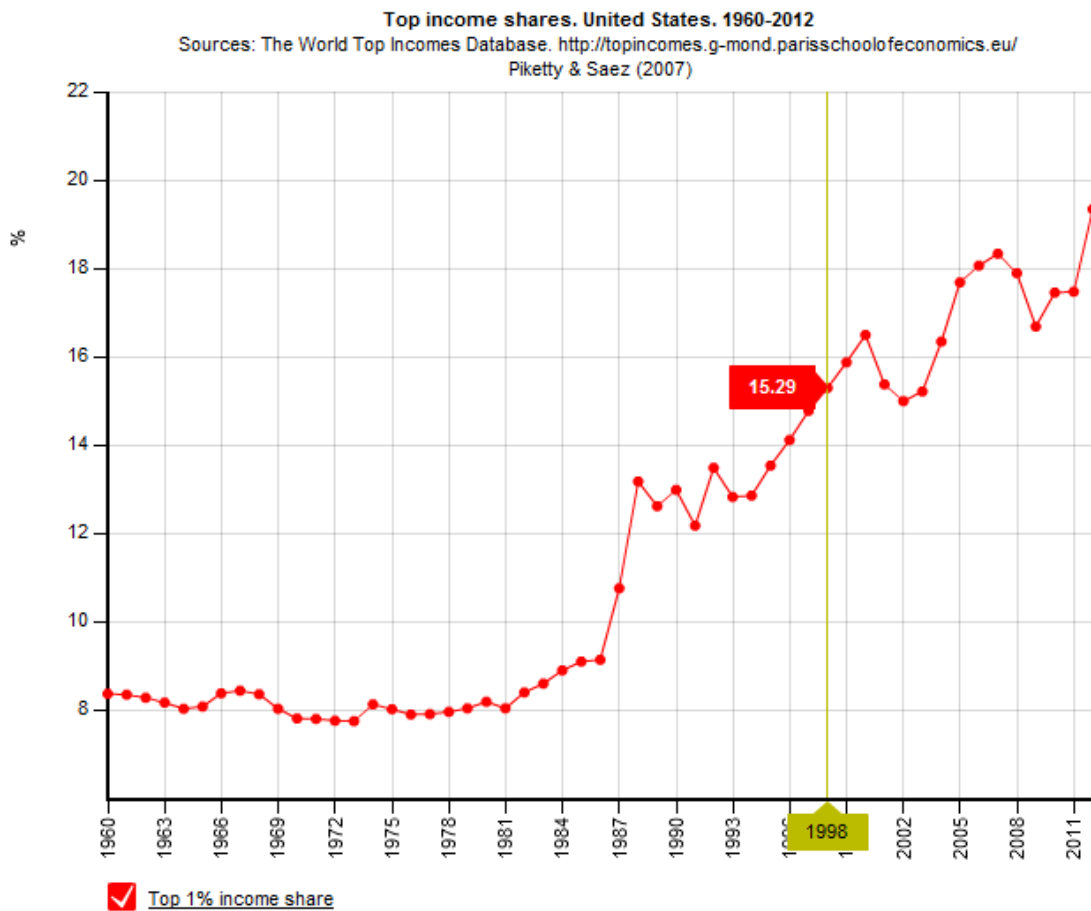
Kilde: <http://www.ssb.no/en/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/wealth-distribution-in-norway>

På toppen av inntektsfordelingen: Se arbeider av T.Piketty

Toppen av inntektsfordelingen øker sin andel av samlede inntekter.

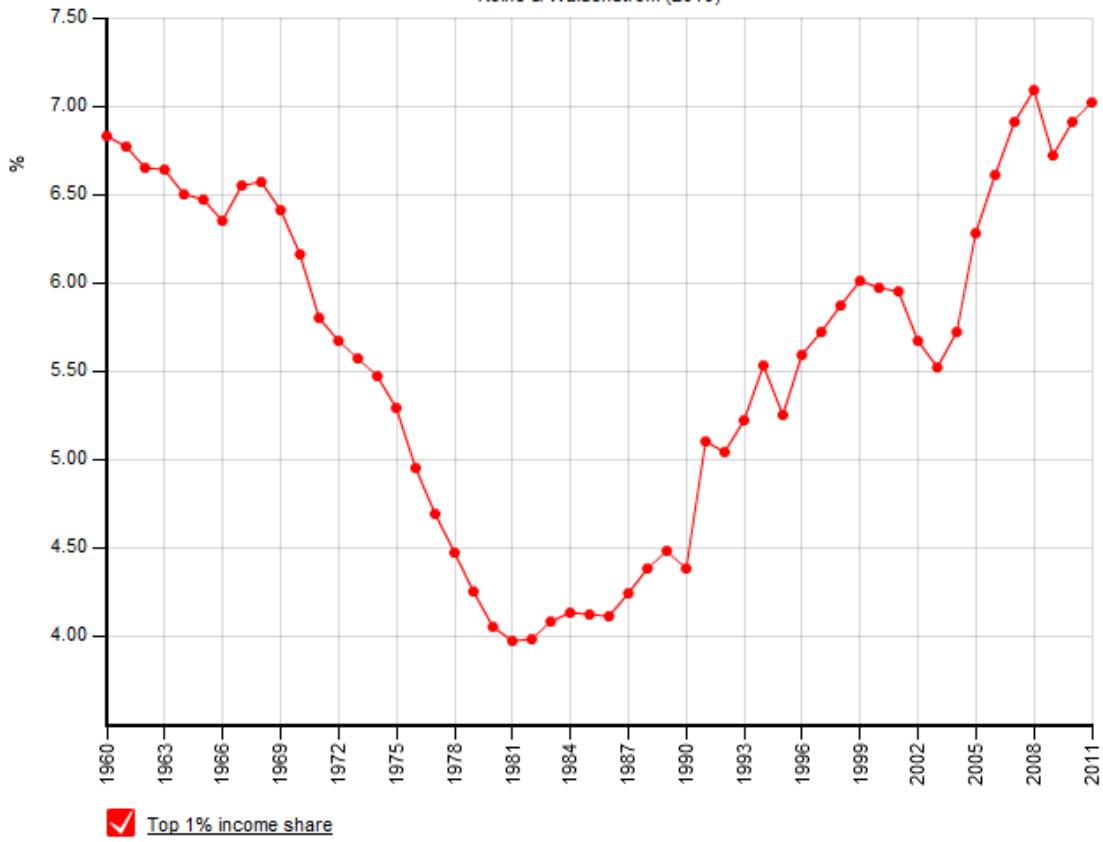
The world top income database

<http://topincomes.g-mond.parisschoolofeconomics.eu/>

Top income shares. Sweden. 1960-2011

Sources: The World Top Incomes Database. <http://topincomes.g-mond.parisschoolofeconomics.eu/>
Roine & Waldenström (2010)

http://elsa.berkeley.edu/~saez/lecture_saez_arrow.pdf :

“Dramatic reduction in income concentration during the first part of the 20th century”

“Sharp increase in top 1% income share since 1970s”

“Top 1% income share today is similar to top 1% share in 1920s but “working rich” have partly replaced “rentiers” “

**Hvorfor har top-inntektene økt så kraftig?
Markedsverdi eller «rents»?**

Hva er problemet med ulikhet?

Ikke noe problem:

- «One tide lifts all boats»
- Ulikhet nødvendig for insentiver til innsats og innovasjon?
“Can’t We All Be More Like Scandinavians? Asymmetric Growth and Institutions in an Interdependent World”
(2013), Acemoglu, Robinson and Verdier (working paper)
- Ulikhet har stor aksept i noen land med stor ulikhet, som USA
- Mobilitet sørger for like muligheter

Problem:

- USA: Inntektsveksten har i stor grad gått til høyinnteksgruppene - viser at «One tide lifts all boats» ikke alltid gjelder.
- Stagnerende inntekter for «de brede lag» gir sosial uro og konflikt som kan true demokratiet
- Ulikhet fremmer ikke innovasjon: Ulik inntekt gir ulik maktfordeling. Høyinnteksgrupper kan blokkere innovasjon som truer deres makt og inntekter (hindre konkurranse)
- Mobiliteten er ikke høy i land med stor ulikhet, som USA (det er langt fra konsensus om mål på mobilitet og sammenlikning mellom land)

Ulikhet og effektivitet

Må vi ha ulikhet for å skape insentiver til innsats og innovasjon?

Vil omfordeling redusere insentivene til innovasjon?

- (i) For de som beskattes: Samfunnsøkonomisk gevinst høyere enn privatøkonomisk. Jfr «skattekile»: Hvis A er villig til å betale 600 for å få utført en jobb, er dette den samfunnsøkonomiske verdien av jobben. Anta at B som skal utføre jobben er villig til å gjøre den dersom han får minst 400. Hvis B må betale 50% skatt er imidlertid hans private gevinst av å gjøre jobben bare 300. Jobben blir ikke utført selv om det ville være en samfunnsøkonomisk gevinst at den ble gjort.**
- (ii) ..og for de som får overføringer: Mindre insentiv til å jobbe, jfr diskusjonen om uføretrygd.**

Eller kan ulikhet gi ineffektivitet?

- Ulikhet betyr ulike muligheter. Ulik tilgang på utdanning og helse betyr at de med lav inntekt ikke får samme mulighet til å bruke sitt talent.**
- De rike hindrer «creative destruction». Høy inntekt kan gi mulighet til å påvirke politiske beslutninger i egen favør: Mange blir rike pga. «rents», ikke egen innsats eller innovasjon.**

Hva kan gjøres?

Gnierindeksen :

<http://folk.uio.no/karlom/dn%20artikler/gnierindeksen.pdf>

1. **Hvor mange fattige kunne løftes ut av «ekstrem fattigdom» (mindre enn 1\$ per dag) ved hjelp av et beløp som tilsvarer gjennomsnittsinntekten i samfunnet. Jo høyere tall desto større gnier.**
2. **Prosent ekstremt fattige**
3. **Størrelsen på den minste skattesatsen som kan finansiere en hypotetisk sosialstøtte som bringer de fattige ut av fattigdommen.**

	Gnierindeks(ranking)	% ekstremt fattige	skatteprosent
Argentina	680	3.3	0.01
Brasil	105	8.2	0.08
India	12	35	3.0
Kina	39	17	0.4

Litteratur (populær-bøger):

«The haves and have-nots: A brief and idiosyncratic history of global inequality» Branko Milanovic, Lead Economist in the World Bank research group

“Poor economics: A radical rethinking of the way to fight global poverty”, Abhijit Banerjee and Ester Duflo

“The price of inequality”, J.Stiglitz

“Why nations fail”, Acemoglu and Robinson